

Posudek na bakalářskou práci Natálie Mrkosové

Název práce: **Pohádky Boženy Němcové a Karla Jaromíra Erbena z pohledu archetypální genderové analýzy**

Vedoucí práce a autorka posudku: Doc. PhDr. Blanka Knotková-Čapková, Ph.D.

V Praze, 11. 6. 2023

Natálie Mrkosová si pro svou bakalářskou práci zvolila rozbor literárního textu. Jako hlavní teoretické koncepty představila koncepty genderu a archetypu. Textový materiál, s nímž pracuje, tvoří klasické české pohádky z výboru K. J. Erbena a B. Němcové. Jedná se tedy o analýzu vybraných pohádek, přičemž cílem nebylo vyčerpávat pohádkovou tvorbu dotyčné autorky a autora, pouze aplikovat zvolenou teoretickou mřížku na texty jedné knihy pohádek, kde jsou zastoupeni Němcová i Erben.

Z hlediska struktury má práce všechny části, které by mít měla – tedy úvod, kde je představeno téma a zdůvodněna jeho volba (význam pohádek pro socializaci v dětství), teoretickou a metodologickou část, vlastní analýzu, závěr a bibliografii. Metodologická část je kratičká, to ale u literární analýzy nijak nevádí; v literární vědě teorie a metodologie často splývají, což se u této práce ukazuje především na použitém a vcelku dobře aplikovaném konceptu vzdorného čtení podle Judith Fetterley, který lze považovat jak za teorii, tak za metodu. Autorka dále uvádí jako metodu, s níž pracuje, také diskursivní analýzu, ač její skutečné použití je sporné. Logické místo diskursivní analýzy by v práci podporoval koncept řečových aktů podle Austina, představený v teoretické části; autorka tuto teorii velmi pěkně využívá ve vlastní analýze v kapitole věnované pojmenování postav v pohádkách (str. 28), i když ji mohla využít hojněji.

V teoretické části bych ocenila skutečnost, že si autorka prostudovala poměrně obsáhlé množství textů, které pro ni byly nové a z nichž jen některé navazovaly na její bakalářské studium. Koncept genderu v zásadě správně soustředila na otázku genderové moci a její literární reprezentace, což vytvořilo logickou cestu k vlastnímu rozboru. K představení konceptu archetypu bych ale měla připomínku. Autorka uvádí jako hlavní zdroj Jungovy archetypy, nicméně sladění těchto dvou konceptů – genderu a jungovského archetypu – není úplně koherentní. Autorka sice okrajově uvádí i feministickou kritiku Junga, na té měl ovšem spočívat větší důraz, pokud tedy má jít o genderovou analýzu. Autorka doplnila do novějších verzí kritiku Annis Pratt, ale samotná analýza konkrétních pohádek pak stojí stále spíše na Jungově pojetí několika vybraných archetypů. Autorka se nicméně důkladně seznámila se sekundární literaturou české provenience, týkající se feministické archetypální analýzy, která Jungovi i Pratt věnuje velkou pozornost. Na ni odkazuje především, na některých místech je práce na těchto zdrojích závislá až příliš vzhledem k tomu, že jde o texty sekundární (např. Černohorská nebo Husáková).

Vlastní analýza je strukturovaná přehledně podle vybraných (jungovských) archetypů. Autorka je do jisté míry propojuje s optickou mřížkou genderové hierarchie a dominance, na těchto místech je text zdařilý. Obsahuje trefné postřehy, např. pokud jde o pojmenování mužských postav podle profesí a ženských podle rodinných rolí, pokud jde o objektivizaci

postavy Zlatovlásky nebo o genderově nestereotypní postavu Lesní ženky. Na jiných místech ale mohla jít analýzy více do hloubky, například a především pokud jde o postavy, které představují archetyp vědmy či čarodějnice. Sem by patřily mimo jiné třeba sudičky, babičky vědmy nebo destruktivní čarodějnice z perníkové chaloupky. Jako otázku do diskuse při obhajobě bych tedy navrhla, zda by se autorka mohla hlouběji zastavit u archetypu čarodějnictví, který feministická literární kritika výrazně tematizuje (nejen Pratt, ale i citovaná Morris) a pokusila se vysvětlit jeho literární performance ve zkoumaných pohádkách.

Bakalářská práce Natálie Mrkosové se nerodila snadno, prošla více verzemi, autorka projevila v průběhu diplomního semináře zájem o téma i přístupy genderové analýzy a pečlivě se snažila zapracovávat vyjádřené připomínky. Myslím, že výsledná podoba práce představuje maximum, kterého se jí podařilo dosáhnout. Autoredukce ovšem mohla být důkladnější, především pokud jde o formální způsob odkazování. Práci tedy hodnotím jako slabší velmi dobrou, resp. na pomezí velmi dobré a dobré.